

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torkih, četrkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . . . 1.—, laven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.— za vse leto . . . 12.— „ „ „ 18.—
Naročnine je plačevati naprej na naročbo brez priložene naročilne se uprava ne ozira.
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglaš se računa po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnine, reklamacije in oglase sprejema *upravnštvo* ulica Molino plečelo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odpri reklama cije se proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

„Dejstva“ naših nasprotnikov.

Nedavno je priobčila poreška „L' Istria“ članek, katerega smo — občudovali. Da, da, kdor zna pa zna! In kdor zna takih stvari, kakoršnih zna poreška „Istria“, ta zna več kakor hrške peči. Poslušajte le, spoštovani čitatelji, in strmeli bode tudi vi!

Zadnja ljudska štetev, katero so — to treba poudariti posebno — po velikem delu izveli italijanska gospoda sami, ima Istra 185.000 Slovanov in 118.000 Italijanov, to je po priliki: 2 tretjini Slovanov in 1 tretjino Italijanov. Tako pravi uradna statistika. Tej statistiki ukljub je vendar „L' Istria“ srečno izračunala, da v Istri so pravo za pravo Italijani v večini.

Da srečno dožene to bravuro drzne eskamotaze, pozvala je na pomoč glasovitega slavofoba Czörniga, ki je v letu 1857. bajz izdal neko knjigo, v kateri dokazuje, da neitalijansko prebivalstvo v Istri ni homogeno ali jednotno, ampak je razdeljeno na razna plemena, dočim so Italijani homogeni in jednotni. Neitalijansko prebivalstvo da se deli na celih 13 plemen, t. j.: Romune, Albance, Savrine, Bržane, Brkine, Hrvate, Bizjake, Tučke, Uskoke, Morlake, Črnogorce in Čiče! Vsa ta ple-

mena so različna po jeziku in po kulturi in nimajo nikakega pismenega jezika. Med temi plemeni so vse možne nijanse — tako brblja brbljavi Czörnig: tu je poslovenjenih Hrvatov, poitalijančenih Hrvatov itd. Vsi ti so pozabili na svoj jezik in govore neko mešanico, pol srbski ali hrvatski, pol ital. itd.

Na podlagi te kolobocije — dejstev, pravi on — vsiklik ta list: kako naj bi vsej tej mešanici privoščili ravnopravnost! Potem pa računa — kdor zna pa zna — tako-le: ako razdelimo neitalijansko prebivalstvo na 13 delov, in vsako teh skupinic primerjamo s kompaktnim in homogennim in številom Italijanov, prihajamo do zaključka: da so Italijani v ogromni večini nasproti vsaki vseh teh skupin. Saj pravimo, kdor zna pa zna! To računanje bi bilo res neizmerno „kunšno“, ako bi ne bilo tako grozno — bedasto! To je ravno tako, kakor da bi rekli, da na Krasu živi ne vemo koliko narodnosti: Sežancev, Repentaborcev, Šempolajcev, Tomajcev itd., kakor se že zovejo posamični kraji po Krasu, in bi potem zaključili vso zaresnostjo: na Krasu ni Slovencev!

Tako si ustvarja svoja „dejstva“ slavna „L' Istria“ in je še toli drzna, da to svojo patentovano neumnost ponuja grofu Badeniju na pro- učevanje.

Vem, kako marsikateri pošten rodoljub zagazi po nepravem izobraženju na kriva pota; poznam borbe človeškega duha; saj se je v enakih razmerah nahajal „učitelj narodov“ apostol Pavel, zato mislim, da kakor je on našel svoj Damask, ga bode tudi Vi.

Tudi ne mislite, da bi mi Vaša literarna pomoč ne bila naprej všečna; iz srca rad bodem vsprejel vsak prinesek, kateri poučuje, pošteno razvedruje, ne pa draži in žali najsvetejša čute mnogih „Zorinih“ čitateljev. Torej posvetite svojo pero hvaležnejši tvarini, in ne naskakajte grada Siona, in ne pridigujte punta za osvobojenje, kajti ne junaške pesmi, nego vsa druga orožja osvobodujejo narode iz sužnosti in med temi je tudi krščanska pravost.

Naj se Vam torej srce ohladi; jaz mislim, da niste takšen sovražnik popov, kakor očituje Vaša pesem. Pesniki živijo v kraljestvu idealov, ali so, kakor pravi Nemec, prav „gemüthliche Leute“.

Kakor jaz kot učitelj ljubezni ne gojim v svojem srci nobenega srda do Vas, tako mislim, da tudi Vi v meni bode vsaj spoštovali poštenega človeka, ker nisem jaz tako zelotičen, da bi Vas silil to verjeti, kar jaz verujem, in to čutiti in misliti, kar čutim in mislim jaz.

Zato pričakujem od Vas poleg kakšnega bolj treznega članka še tudi prijazno pisemce in do onih mal sem brez vse antipatije.

Vaš slovenski brat

Davorin Trstenjak.

Na Ponikvi, 10. februarja 1872.*

„Častiti gospodine!

Vaše pismo me je prav razveselilo, posebno pa Vaša odkritosrčna izpoved.

Jaz sem prav razumel vse borbe Vašega duha in tudi Vašo pravično srd na marsikaj na svetu; a kaj si hočemo: objamimo jedro in ohranimo dobro bistvenost, s človeškimi napakami pa imejmo potrpljenje!

Rad Vam odprem predele svojega lista. Vi

„L' Istria“ velja tudi to kakor „dejstvo“, da so vsi veči kraji — ob bregu in v notranjem — izključno italijanski, ker pa ni res.

Prav je; gosp. grof Badeni naj si ogleda te absurdnosti, in te etnografske nemožnosti! Ako ne ve še, kakih sredstev se mora posluževati italijanska stranka, da se svojim nadri-dokazovanjem opravičuje — seveda le pred nevedneži in ignoranti — svoje italijansko nadvladje; ako ne ve še, kako se gospoda morajo truditi v potu svojega obraza, da bi falzikovali ali vsaj potajili resnične etnografske odnošaje: iz gorostasne bedastoče, ki mu je ponuja „L' Istria“, izve vse to natančno. Prosimo torej njegovo ekscelenco, da si dobro ogleda „dejstva“ „Istrie“.

Te bedastoče in absurdnosti kaj dobro zavrača list „Il Pensiero Slavo“.

Označivši take vrste liberalce, ki prezirajo pojave sedanje dobe in se zatekajo k „etnografu“ iz dobe reakcije in najhujega absolutizma — kateri siromak niti tega ni vedel, da vsa ona nazivanja, katera navaja, prihajajo od krajevnih imen, in da niso znak različnosti v plemenu — podalje „Pensiero Slavo“ nastopno lekcijo slavni „Istrii“:

„Ne, draga „Istria“! Med narečji, ki se govorijo na Cetinju, v Sarajevu, v Splitsku, v Zagrebu,

pravite, da imate več pesmij iz one dobe, ko je Vaše mlado srce plamenelo o pogledu krasnega ženskega stvarjenja. Pošljite mi njih kaj, hočem boljše izbrati, ker pač sami umejete, da jaz kakor duhovnik moram previdno prvilje presoditi vsak članek nego ga pošljem v natis. List moj je še mlad, intolerantnih ljudi pa dovolj na svetu in ne bi se rad kaval na stare dni s filistri. To je baš krivo bilo, da se doslej ni mogel vzdržati pri nas nobeden beletrističen list, ker so zeloti zvohal povsod razširjanje nenravnosti. Vi pišete tudi lepo prozo, „Zora“ ima obširno polje: poskusite spisati tudi kaj prozajičnega na pr. ondote kraje, navade, običaje ali izdelajte kakšno povest; bom že opilil, kar je grčavega.

Toliko za zdaj ker mi želó časa pomanjkuje. Upam, da mi bode prilika, ostati z Vami še dalje v zvezi in Vam nasvetovati, kako se naj Vaš bistri duh izobrazuje ter koristno deluje za Slovenstvo.

Da ste mi zdravi!

V bratinski ljubavi Vaš rojak

D. Trstenjak.

Na Ponikvi 19. svečana 1872.*

„Dragi moj!

Mnogo opravila, ki mi ga nanaša moj poklic in slabo zdravje, ni mi dopustilo, da bi Vam odgovoril kaj na Vaš poslednji list.

Vi bi radi videli svoje pesmi že natisnene. Prijatelj! Teško je uredniku ustreči vsakomur. Tudi urednik se ima držati reda in pripravljati gradivo za tisek po vrsti, kakor se mu je poslalo. Ker posebno pesmij pride na kupe, ne morem vseh hkrati prirediti in baš pesmi mi vzmajo dosti prostora v listu. Zato potrpite; nekaj njih že pride, a vse še niso prav godne. Priporočam Vam tudi, da si ne odbirate zgolj „ljubezen“ za predmet; še bi utegnili postati Vaša družica ljubosumna!

Vi imate živo domišljijo in rabite lepe slike: opevajte morje, gore, hribe in doline ter vse, kar ima priroda krasnega! Samih zaljubljenih in tudi samih mokrih pesmij občinstvo tudi ne mara. Različnost razveseljuje!

PODLISTEK.

Iz uredniških pisem Davorina Trstenjaka.

Ker se je pretekli mesec slavil spomin Davorina Trstenjaka z odkritjem spominske ploče na njega rojstnem domu, o čemer smo poročali i mi, dovoljujemo si priobčiti takaj nekoliko odlomkov iz njegovih pisem, ki jih je pisal mlademu rojaku kakor urednik „Zore“ in „Kresa“. Iz teh pisem razodeva se veliki duh tega slovstvenega našega očaka, prošinjen s plemenito blagohotnostjo in s pristno krščansko prizanesljivostjo iz one blažene dobe, ko še negovanje pesništva in slovstva v obče ni bilo potisneno v tesni okvir strankarske nestrpnosti.

Odlomki iz preznačilnih pisem začenjajo s strogim ukorom mladostnemu pošiljatelju „svobodomiselne“ pesmi, a završujejo z veledušnim zavračanjem sumničenja, da „Kresovi“ privrženci in sotrudniki agitujejo zoper „Ljubljanski Zvon“.

Evo njih:

„Gospodine!

„Dobil sem po pošti pesem: „Slovanom“, z vlastnoročnim podpisom Vašim. Ker Vas najdem med naročniki „Zore“, mislim, da ste omenjeno pesem poslali s tem namenom, da bi se v njej natisnola. Gospodine! Jeli ste Vi s to pesmijo hoteli napraviti šalo, ali res tako mislite? Jaz sem star rodoljub, ki že 30 let neutrudljivo delam za izobraženje slovenskega naroda, in smem brez vsega hvalisanja reči, da me vsi udje naroda, omikani in manj omikani, posvetni in duhovni, čestijo in priznavajo moje nesebično delovanje; vendar sem tudi zvest služebnik sv. cerkve, kateri kakor tudi drugi moji tovariši, poučujem narod in ga vzdigujem iz teme nevednosti. Zato ne morem razumeti, kako morete Vi, gospodine! v svoji pesmi zapeti:

„Odtegnite vplivu se... zvijačnim mračnjakom,
Ne dajte podložno se... vodjam v oblast“.

Kaj takošnjega poslati duhovniku je, Gospodine! — predrzno! Vendar ne zamerim Vam!

v Ljubljani in po Istri, ni niti sence one razlike, kakoršna je v resnici n. pr. med narečjem benečanskim in napolitanskim. Da, reči smemo, da razlike med posamičnimi narečji italijanskimi so velike večje, nego med narečji slovanskimi. Hrvat, Rusin, Čeh se razumejo laglje, nego pa Lombard in Sicilian. Še več — kar pa menda ni znano leignorantom okolo „Istrie“ —: Hrvatje in Srbi imajo jeden in isti pismeni jezik!“

„L'Istria“ — tako pravi povsem umestno „Il Pensiero Slavo“ — nima ni pojma o napredku Hrvatov in Slovencev v zadnjih časih. In bodi tudi, da imajo Italijani res več kulture, kaj de to?! Ako koji narod nima toliko kakor drugi, potem pa se mu mora dati na roko sredstev, da bode mogel napredovati; ne sme mu pa jemati še onega, kar ima. Z narodi je istotako kakor z ljudmi: jedni utegnejo biti močnejši in bogatejši, nego drugi; ali, ko je govor o pravicah, tedaj morajo biti vsi jednaki.

Vsakako pa Hrvatov in Slovencev istrskih ni smeti smatrati za osamljeni plemen, ampak veji naroda hrvatsko-slovenskega.

To so resnična dejstva, ne pa ona, katera navaja „L'Istria“. Ako torej vzamemo „dejstva“ „Istrie“, za to, kar so — bedastoče, izvirajoče deloma iz ignorancije, večinoma pa iz stiske in zadrege laške gospode, trepetajoče za obstanek svojega neopravičenega nadvladja —, ako smatramo poskus „Istrie“ za nezmislno razdeljevanje istrskih Slovanov na ne vemo koliko plemen, le kakor drzno nasilje zoper resnico, zoper znanost etnografije in zdravo človeško pamet, potem rečemo lahko, da tudi iz večkrat omenjenega članka poreškega glasila izhaja pripoznanje, da je večina prebivalstva istrskega — slovanska.

Grof Badeni naj premisli vse to, in naj stori potem, kakor zahtevajo dejstva in — pravica!

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 17. oktobra 1896.

Državni zbor. Poslanska zbornica je sklenila včeraj, da je preiti v podrobno razpravo o domovinskem zakonu. Ker vse kaže, da bodo za zakon glasovale vse stranke nekdanje desnice in tudi nekaj kmečkih zastopnikov in vrst nemških

Premišljuje vse te moje dobrohotne nasvete in ne obupajte: potrpežljivost ima veliko moč in človek se lahko dosti nauči na svetu.

Z Bogom!

Vaš

Trstenjak.

Na Ponikvi, 21. sušca 1872.*

„Dragi moj!

Obilo posla na vse strani — zato zaostajam z odgovori. Vaše pesmice sem vse prejel in s časoma porabim, kar je prikladnega. Spišite kaj prozajičnega, na pr. ondoto mesto in njega okolico!

Toliko v naglici.

Z Bogom!

Vaš

Trstenjak.

Na Ponikvi, 29. aprila 1872.*

„Dragi rojak!

Veseli me, da imate toliko zaupanja do mene, a svetujem Vam, da v takšnem „spleenu“ ne dopisujete drugim osebam (jaz Vam ne zamerim, ker znam uvaževati Vaše tožno stanje), kajti ljudje so kaj malo poetični in idealni na svetu, pa bi se Vam utegnili rogati zbog Vašega idealizma! Ne bodite nezadovoljni s svojo usodo, saj ne trpite Vi sami, na svetu je še na milijone revnejših ljudi in tudi meni ne gre vse po godi. Spoznavam iz vseh Vaših pisem, da ste melanholik in da imate prav žalostne nazore o svetu: a dragi moj! svet se ne bode ravnal ne po Vaših, kakor niti po mojih nazorih! Shakeaspeare je bil velik dramatik, a za svojega življenja moral si je svoj kruhec služiti, kakor — Bräuerknecht. Rad bi Vas vzel za nekoliko dni k sebi, dasi nisem bogataš in izhajam za silo s svojimi dohodki, a baš zdaj nimam prostora. Že je bolehal J. Ogrinc, tudi ubog slov. pisatelj, od 1. maja t. l. pri meni in me je prosil, naj ga obdržim do jeseni. Tudi imam dovolj znancev, ki me obiskujejo in o počitnicah priromajo bogoslovci in drugi dijaki, katerim tudi moram dajati zavetišča.

Potrpite torej do jeseni, v tem pa izpodite vse črne misli: z božjo pomočjo in lastno energijo

liberalcev, računati je torej, da bode ta prepotrebni zakon vsprejet s precejšnjo večino. Razprava o domovinskem zakonu se je pretrgala in je potem zbornica razpravljala o nujnem predlogu poslanca Haucka radi pravočasnega sklicanja deželnih zborov v ta namen, da se tudi deželni volilni redi preosnujejo v zmislu direktnih volitev. Razprava o tem predlogu je bila dokaj viharina. Posl. Hauck je utemeljeval svoj predlog z nezaupanjem do vlade, rekši, da bi značilo to le zlohotno igro z deželnimi zbori, ako bi jih ne sklicali v tem trenutku. Posl. Morre, ki je zagovarjal nujnost, pa je vskliknil: „Tu nismo drugega, nego balzamovani poslanci, toliko mumij“. Tudi posl. Pernerstorfer je strastno napadal vlado. Nujnost predloga Hauckovega je zbornica odklonila 103 proti 98 glasom. Posl. Šusteršič je stavil nujni predlog, da ne bi sodišča po svoji tesnosrčnosti ovirala delovanja kreditnih zavodov. Skliceval se je na dejstvo, da je višje sodišče tržaško odločilo, da kreditne zadruge ne smejo vsprejemati drugih vlog nego od svojih zadržnikov. Nujnost predloga se je vsprejela, ko se je izjavil ministerjalni svetnik Call, da vlada hoče povspeševati namen predlagatelja.

Ustaja na Kubi. Glasom vesti, došlih iz Madrida, maje se špansko gospodstvo na Kubi kar se da. Doslej je Španjska poslala na ta uporni otok vojsko 165.000 mož, uštevši onih 25.000, ki so odšli iz Španije junija meseca. Špansko ministerstvo namernje poslati na Kubo še 40.000 mož, kajti rmena mrzlica in drizka in druge bolezni znatno krčijo vrste španske vojske.

Pričakuje se v bližnji bodočnosti hudih borb v zapadni provinciji Pinar del Rio. V tej pokrajini stoji vodja upornikov, Maceo, z glavno silo upornih čet. A kljub znatni vojski, ki jo ima na razpoloženje vrhovni poveljnik španski, general Weyler, ni se nadejati, da se mu posreči udušiti to ustajo. Uporniki so bogato preskrbljeni živežem, orožjem, streljivom in denarjem ter se znajo jako spretno izogibati odločilni bitki, v tem ko prizadevajo Španjcem ogromne škode nenadnimi, zavratnimi napadi.

Turške grozovitosti. Carigrabski dopisnik lista „Münchener neueste Nachrichten“ pripoveduje,

pojde vse! Vam je treba družega kraja, ki je zdravejši, da se Vam pomirijo razdraženi živci!

Do svidenja!

Vaš

D. Trstenjak.

Na Ponikvi, 9. junija 1872.*

Med tem in naslednjim pismom je preteklo dvanajst let!

„Moj dragi rojak!

Jaz nisem niti o rajnem Jurčiču verjel, katerega sem poznal kot nesebičnega slov. rodoljuba ter ga visoko čislal, niti o g. Levcu, katerega tudi poznam kot rodoljuba gorečega, da je ta ali oni podkopati hotel literarno podjetje, ki se ni rodilo iz spekulacije ali iz kakšnega si bodi nečistega nagiba. Ker sem izprevidel, da Stritarjev „Zvon“ ne ustreza vsestranskim literarnim potrebščinam našim, sem sklenil že meseca sušca 1880. s pomočjo svojih enakomislečih prijateljev ustanoviti nov slov. list in sem pisal o tem g. dru. Vošnjaku okoli Velike noči na Dunaj, kateri je bil tudi prepričan o potrebi leposlovnega in znanstvenega lista, samo je želel, da bi isti izhajal v Ljubljani. Jaz sem takrat imel malo upanja, da bi se v Ljubljani dobil sposoben urednik, ker Jurčič je bolehal ter bil preobložen z delom pri „Slov. Narodu“. Mislil sem tudi na ljubljanske profesorje, a nisem bil prepričan, da bi si upal ta ali oni prevzeti uredništvo, ker vsakemu bi utegnili pred očmi stati usoda Glaserjeva, Šumanova in Pakkova.

List sem hotel začeti izdajati že s 1. julijem 1880. l. in ga uredovati sam, a dobil sem zanj še premalo gradiva.

Delo je bilo začeto, vse uravnano, sodelavci pridobljeni, založnika sem našel, nesem torej mogel več nehati.

Ker je založnik v Celovci, sem naprosil izprva g. prof. dra. Sketa, naj prevzame 1. in 2. korekturo, a on je bil tako blage volje, da je prevzel tudi vse uredovanje.

da so imeli vsi Armenci, ki so bili ubiti o poslednjih klanjih, izpraznene žepe obrnane na robe. Nadalje so oddali vse te žrtve bese na pokopališče. Vzrok temu pa je iskati v dejstvu, da so niže turške oblasti prodale te žrtve proti gotovi odškodnini nekaterim krošnjarjem, da jih oropajo, opleniijo! Ta infamija nadkriljuje pač vse turške grozovitosti!

O poneverjenju v Palermu. Občinskega blagajnika Martineza, ki je poneveril, kakor smo sporočili, preko pol milijona iz občinske blagajne so našli skritega pri obitelji Marasà, knezi Pandolfinu. Moški členi te obitelji so se uprli organom, došli, da odvedo Martineza v zapor. Martinez je bil preoblečen v kmetsko obleko in si je bil prilipil ponarejene brke. Kljub temu pa so ga spoznali orožniki in ga prijeli. — Pri njem so našli 2100 lir in pa izkaz onih oseb municipija Palermškega, ki so kompromitovane v tem grdem poslu. Martinez je izjavil, da padejo z njim še druge, visoke osebe. — Zapri so tudi člene obitelji Marasà, kateri bodo obtoženi upora zoper javne organe in skrivanja hudodelca. Med tem so se odkrile nove goljufige in poneverjenja. Občinski svet bode bržkone razpuščen in pride v Palermo kraljevski komisar.

Različne vesti.

Na jutranji javni shod na Proseku opozarjamo še enkrat mestne in okoličanske rodoljube. S tem shodom bode formalno odprta akcija za bodoče volitve; po tem je vsakomur jasna važnost tega shoda.

Oseba vest. Novoimenovani tržaški finančni ravnatelj, dvorni svetovalec vitez Schuster pl. Bonnot, je došel z Dunaja v Trst ter prevzel vodstvo finančnih uradov.

Za sv. Ivansko podružnico sv. Cirila in Metoda je nabral g. Anton Godina, po domače Škof, o priliki svatovanja njegove sestre Mariji, in to pri veseli mizi, 1. gl. 76 nč., Fran Godina je dodal 24 nč., skupaj gl. 2.

In zopet c. kr. pošta. Pred par dnevi je prišla neka služkinja pred ograjo, kjer se sprejemajo novci na poštno nakaznico. Ona ni umela drugega nego slovensko, a obadva tam nameščena uradnika sta bila popolnoma nevešča slovenskemu jeziku. Kaj

Jurčič je meni in g. prof. Sketu sam pisal, naj vlada med obema listoma poštno tekmovanje in jaz mislim, da „Kres“ ni dal „Zvonu“ in njegovim patronom dozdej še nobenega dokaza, da bi ga hotel podirati, ali da bi njegove smeri ne bi odobral. Več slovenskih zmognih pisateljev bi ne vzelo v roke peres, ako bi izhajal samo „Zvon“, ker ljudje imajo svoje predsodke in se bojijo strogosti in zabavljanja nekaterikov. Vedoči, da imam jaz nekov upliv na „Kres“ in da sem jaz zmeren in potrpežljiv človek, oklepajo se ti rajši „Kresa“, negoli „Zvona“, in zagotavljam Vas, da imam gradiva za dve leti, med tem večji roman, za katerega je pisatelj dobil 100 gl. nagrade.

Naših sodelavcev bi „Zvonovci“ ne mogli nikdar odvrniti, ko bi tudi hoteli, gledé naročnikov pa ne opravijo ničesar ni „Kresovci“, niti „Zvonovci“, ker to je subjektivna stvar.

Vsakernik si naroča časopis, ki ugaja njegovemu ukusu. Ako sodržaj in „ton“ „Kresov“ ni pravi, bodejo nas zapustili naročniki sami, ni njih treba odvrčati: če list preneha, ne bodo se jokali ne založniki, niti sodelavci in patroni „Kresovi“. Mi ostanemo pri tem obrazu, ne gledač, da-li ugaja ali ne, ker smo prepričani, da slov. literatura potrebuje resne svrhe. Biva sicer jedna stranka, katerej ni po volji ni „Zvon“ niti „Kres“: na to se ne oziramo! Ta ima svoj poseben ukus in posebne pojme o literaturi.

Recite torej g. prof. Levcu, naj ostane čisto miren in naj junaški urejuje „Zvon“: ed na še strani ne bode nikdar napada! A če mu smem kaj svetovati, povejte mu to: Naj gleda, da si ohrani kot urednik samostalnost, da mu njegovi prijatelji ne bodejo delali nadlog; naj brzda njih „Passionen“, to bi utegnili listu preje škodovati, nego-li izhajanje dveh listov.

Izročite g. prof. Levcu moj bratinski pozdrav, s katerim se tudi od Vas poslavlja

Vaš Vam udani

Davorin Trstenjak.

Staritrg pri Slov. Gradcu, dne 16. sept. 1884.*

storiti? Ker je dekleta nekaj nepravilno napisalo, napravili so jej drugo nakaznico, a namesto slovenski so napisali nemški. Hvala lepa na taki uljudnosti. **Nebodigatreba.**

Pretirano. Pišejo nam: V 124 št. cenjenega Vašega lista bilo je čitati med „različnimi vestmi“ na prvem mestu vest pod naslovom „v obrambo“. Nisem jaz oni srečni ali nesrečni, kije provzročil takó odločno „obrambo“, toda vsejedno želim tudi jaz povedati svojo v tej aferi.

Da se slovenska dekleta žalijo v taki meri, kakor nam jo slika omenjeno slovensko dekletu, to ni res, ampak res je, da se čedalje bolj zgubljajo taki slučaji. In kolikor se jih še dogaja, so le izbruhi lačnih neodrešencev, a še tem junakom zleze brzo srce v hlače, da jim le primerno odločnostjo pokažeš zobe.

Klin s klinom! Ako oni žalijo Vas, pa jim odgovorite jednako mero, in ako to ne pomore, zahtevajte obrane od lastnika trgovine! V slučaju pa, da je poslednji Lah ali Nemec — obrnite mu hrbet in kupujte pri naših! Da so i dekleta energična, kadar hočejo, priča naslednji slučaj:

Gospa G., ulica S. Spiridione, je imela kuharico in hišino slovenske narodnosti; večkrat se je hudovala gospodinja nad njima, ker sti vedno le slovensko govorile med seboj. Nekega dne pa se je gospa osrčila in je jednostavno **prepovedala** (!) omenjenima, da ne smeti več govoriti slovenski. A oni dve sti odgovorili, „da ga ni še Bog dal onega, ki bi jima zamogel zabraniti materini jezik; in ako gospa noče poslušati slovenske govorice, naj si le poskrbi Lahinje ali Nemke!“

Tako je treba postopati. Ne mislite pa, da sti zgubili službo radi tega, ampak spoštovani sti bile bolj nego prej. Posnemajte ja, pa bode bolje! **Nebodigatreba.**

Narodna žena — bodočnost naroda. Naše slovensko ženstvo ni na oni stopinji izobražbe in omike, kakor ženstvo v drugih narodih. To boli nas vseh, posebno pa občutimo to posamične rodoljubke.

Pomanjkanja dekliških viših šol na narodni podlagi je bilo do letos povsod, sedaj pa se, hvala Bogu, vendar otvori prve dni meseca novembra „Mestna višja dekliška šola v Ljubljani“, kateri bode učni jezik slovenski. Za nas Slovenke je bila taka šola neobhodno potrebna, ker naše učenke so se dosedaj po šolah navzemale nemškega duha in mišljenja. Posledica temu je, da zanemarijajo svoj materinski jezik. Le vprašajte jih o Schillerju, Goetheju in Danteju, videli bode, kako poznajo nemško in italijansko literaturo. Če pa vprašate kdo je Prešeren, Gregorčič, Stritar, Aškerc itd., to te bodo gledale debelo, a povoljnega odgovora ne dobiš. Kakor pa se zanemarija naša književnost, tako se zanemarija vse, kar je slovenskega.

V to novo slovensko višjo dekliško šolo naj slovenske matere pošiljajo svoje hčerke. Tu se popolne vsaj nekoliko, tu se bodo izobraževale v svojem milem, materinskem jeziku. Iz tega slovenskega zavoda naj vzrastejo dične in vredne hčerke naroda svojega!

Tu naj si Slovenci iščejo svoje družice, slovenske družice; naj se potem ne ozirajo po tujkah, izgovarjajoči se, da so drugorodkinje izobraženejše. Tu v svoji, naši domači zemlji, naj vzgaja obitelj slovenska in narodna mater. Naj si je mož še večji narodnjak in domoljub, žena-ptujka nam nikdar ne vzgoji narodne dece.

Ne pregrešajte se Slovenci, prezirajoči nas, rodne sestre!

Ne pregreši se, ti mladi slovenski pisatelj, ki si se izrazil nedavno temu, da si družice ne bodeš iskal po narodnosti, ampak po dopadljivosti! Naj se tvoje plodonosno pisateljstvo strinja tudi s tvojimi čini. Obstanek narodov bode osiguran le na taki podlagi. **Kraševka.**

Držno čelo. Sinočnji „Piccolo“ govori v posebni dunajski brzovjavki o sporu med nadvojvodo Karolom Štefanom in poveljnikom mornarnice, admiralom baronom Sterneckom. Ta spor da je bil vzrok, da je rečeni nadvojvoda ostavil službovanje v mornarnici. Mi se ne počamo radi takimi delikatnimi stvarmi, ker je težko zasledovati, da-li imajo kaj podstave ali ne. V stvar samo nočemo posezati torej.

Pač pa moramo spregovoriti besedo o jedni podrobnosti, katere navaja „Piccolo“ kakor jeden

vzrokov nastavšemu sporu med nadvojvodo in admiralom. Pravi namreč, da baron Sterneck ni priljubljen ni pri moštvi ni med častniki, ker kaže več naklonjenosti do Nemcev nego do Italijanov, katerih poslednjih da je v avstrijski mornarnici — **95 odstotkov!**

Oldahnimo se malo! Kako ne bi človek zgubil sape pred takim — drznim čelom?! Po vsem svetu slujejo naši dalmatinski mornarji; celó slovita mornarnica angleška jih vsprejemlje razprtimi rokami! In kar se dostaje moštva, ima tudi naša vojna mornarnica menda najboljši material poleg vseh nje vrstnic; ima ga, ker jej ta material prihaja po ogromni večini iz iste Dalmacije. A kaj je Dalmacija v entnografskem pogledu? Prek in prek slovanska zemlja, ako ne upoštevamo malih italijanskih naselbin po par mestecih ob obrežju. Iz te slovanske zemlje prihaja malone ves material naši vojni mornarnici. To so taka notoriška dejstva, da niti ne treba zgubljati besed v nadaljnje dokazovanje. In v očigled takim golim resnicam prihaja „Piccolo“ z monstrozno in smešno trditvijo, da avstrijska mornarnica je po 95 odstotkih italijanska. Res, ni je stvari na svetu nad — držno čelo!

Kako potrebno bi bilo okrajno glavnstvo za okolico! Od sv. Ivana nam pišejo: Ni davno temu, ko je neka okoličanka, stanujoča v II. okraju, šla h komisarju istega okraja po neka spričevala, da vpiše svoja dva otroka v šolo. Omenjeni komisar jo je uljudno vsprejel, ali ko je čul, da hoče vpisati svoja otroka v šolo sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu, navstal je hrup med razburjenim komisarjem in mirno okoličanko in on ni zahteval nič manje, nego da more povedati, kje da stanuje, da pride sam se prepričat, in da bode morala plačati kazen zato! Otroka sta sicer v šoli Cirila in Metoda, ali očetu še vedno ne miruje srce, ker ga vznemirja misel: ali smo res kje tam doli — ne vem kje?!

Pred nekaj časa je šel okoličan, stanujoči v III. okraju, vprašat nadzornika tržškega tlaka, da-li je kaj dela; dotični nadzornik pa je rekel: „Jaz vas vzamem v službo, ali morate prinesiti listek od vašega „capodistretuale“, da ne „držite“ več z vašo stranko in da bode, odslej držali z nami.“ Ti ljudje mislijo res, da ima vsaki okoličan slamo v glavi! **N.**

Gospodarsko društvo na Greti priredi dne 8. novembra v svojih prostorih „pri trdnjavi“ veselico na korist družbi sv. Cirila in Metoda. Podrobnosti se priobčijo pozneje.

Posebnim veseljem jemljemo na znanje to došlo nam prijavo; to pa ne le zato, ker naša plemenita družba krvavo potrebuje podpore, ampak tudi za to, ker so se je spomnili ravno — na Greti! To nas tolaži in vzbuja nado, da vzlic demoralizaciji, ki jo širijo izvestne kukavice, naša stvar še ni izgubljena tam na Greti. Ta nada pa je opravičena tem bolj, ker je gori omenjeno gospodarsko društvo v rokah najpostavnejih mož na Greti.

„Obrtnijsko društvo v Barkovljah“ naznanja svojim članom, da bode imelo v nedeljo, dne 1. novembra t. l. ob 1/2 uri pop. svoj izredni občni zbor. Na dnevnem redu je predlog o nakupu lastnih prostorov.

Del. podporno društvo priredi svoj letošnji veliki ples dne 20. februarja 1897. Ob tej priliki se pozivljajo vsa naša društva, da pravočasno objave program svojih predpustnih veselje, da ne bode pozneje nepotrebnih kolizij.

Tožba zoper ministra železnic. Z Dunaja javljajo, da je urednik lista „Der Eisenbahner“, Josip Tomšik, izročil Sternberškemu okrožnemu sodišču tožbo proti ministru železnic, Emilu vitezu Guttenbergu. To okrožno sodišče je naprosilo dunajsko okrožno sodišče v Alsergrundu, da naj omenjenega ministra pozove na glavno razpravo. Minister pa ni odgovoril ničesar in se tudi ni odzval pozivu tega sodišča, ker stoji na tem stališču, da on, kakor general v dejanski službi, ne more stopiti pred civilno sodišče kakor obtoženec; zahteva zatorej, da se ga stavi pred vojaško sodišče. No, vojaško sodišče v Olomucu pa je izjavilo, da se minister Guttenberg ne more smatrati vojnikom, stoječim v aktivni službi. Ako minister niti sedaj ne bi hotel priti pred civilno sodišče, moral bi biti po zakonu obsojen „in contumaciam“.

Proti umetnemu vinu. Trgovinska zbornica na Reki je sklenila, da se je obrniti do kompetentne oblasti v ta namen, da bi se postavila po robu vsem poskusom za uvajanje umetnega vina na Ogersko, kakoršnega izdelujejo v Avstriji, in posebno še v Barkovljah. Naprositi da je avstrijsko vlado, da bi potom zakona prepovedala prirejanje umetnega vina, in to na korist vinarstva v Dalmaciji in v Istri.

Le jedno besedo z naše strani. Kolikor je nam znano, se s ponarejanjem vina pri nas v prvi vrsti pečajo — Židje!

Vipavci, kaj delate?! Zadnja „Soča“ piše: „Naši veljaki po Vipavski dolini se pridno kavsajo med seboj, ker hoče imeti postajo pred svojo hišo vsakdo; to utegne gradnjo le zavleči. — Toda za najvažnija vprašanja, ki se tičejo železnice, se nikdo ne briga. — Ko je povabil dež. odbor vse naše občine in veljavniše može k posvetovanju in volitvi akcijskega odseka, je došlo le par naših mož, Lahi pa vsi. In tako imajo zdaj Lahi prvo besedo pri pripravi za železnico po — čisto slovenski Vipavski dolini! — Toda grozi še večja blamaža! Za koncesijo nameravajo prositi: inženirja Antonelli in Dreossi, Mulitsch, A. Cassagrande, Saunig M. in še par drugih Lahov; s kratka: tudi koncesijo hoté dobiti Lahi v roke! — Vprašamo: Kje so pa naše občine, kje zavedni narodnjaki Vipavske doline, da molče k takim spletkarstvom nasprotnikov?! — Še je čas, da se odvrne tak škandal za vso Vipavsko dolino! V družbi koncesionarjev morajo biti vsaj one občine, skozi katere pojde železnica, t. j.: Št. Andrež, Miren, Bilje, Vrtojba, Renče, Dornberg, Rihemberg itd. Najodločneje pa protestujemo proti sedanjí nakani, da bi dobili koncesijo v roke nasprotniki ljudstva, kateremu je železnica v prvi vrsti namenjena. — Pozor, Vipavci!!!“

Mi pa pristavljamo, da se nam jako čudno zdi, da so Vipavci — sicer toli vedri in probujeni — na jedni strani tako malenkostni, ko gre za veliko stvar, na drugi strani pa tako brezbrizni. Ko gre za taka velika dela, namenjena blaginji ukupne pokrajine, treba, da se umaknejo koristi posamičnikov, a vse sile se morajo potegniti za ukupno korist. Vipavci, kaj delate?!

Grozen roparski umor. Dne 13. t. m. zjutraj ob osmih so našli otroci, ki so šli v šolo na okrajni cesti pri vasi Dobropolje truplo, kateremu je bila glava popolnem odsekana. Tekli so v vas in sklicali ljudi. Ti so spoznali takoj svojega soseda, precej imovitega posestnika Janeza Primca po domače Vencaka. Nedaleč proč zagledali so morilca, ki si je v cestnem jarku umival roke in spiral krvavo obleko. Ta je na to zbežal in hotel skočiti v Reko ter jo preplavati, toda par krepkih mož ga je zgrabilo, zvezalo in gnalo v sodnijo v Bistrico. Morilec se piše Janez Šilc, je 38 let star, doma iz Žirovnice, občine cerkniške. Par dni se je klatil po Bistrici, Trnovem in hodil spat v Harije. Tam je moral zvedeti, da namerava Janez Primca dan v Bistrico plačat neki račun. Ustal je ob šestih zjutraj, ukral malo sekirico in ga šel čakati. V tem, ko ga je čakal, zajutrkoval je hlebec kruha. Morilec je zadel svoji žrtvi šest ran s sekiro na glavo, katerih vsaka je bila smrtna. Na to mu je še glavo popolnem odsekal od trupla. Vsled tega groznega umora vlada mej ljudstvom velika razburjenost in slišijo se glasovi, da orožništvo premalo pazi na tuje postopače, katerih je ob glavni cesti vedno dosti. „Sl. Nar.“

Škrlijeva hiša na Greti, ki se je deloma podrla vsled deževja, še ne izgine z zemeljskega površja. Strokovna komisija je namreč odredila, da je povsem podreti oni del, ki se je deloma porušil, t. j. del, v katerem je stanovala obitelj Likonova, v tem, ko za drugi del, t. j. za stanovanje lastnika Škrlija, za sedaj ni nevarnosti, ker je še trden.

Kralj Aleksander je dobil — košarico! Iz Belegrada poročajo: Tukajšnji politički krogi živahno komentujejo vest, ki jo je bil prinesel „Grazhdanin“. Ta vest namreč potrjuje z vso odločnostjo, da je knez Nikola Črnogorski od rekel kralju Aleksandru srbskemu rokó svoje hčere Ane in to z ozirom na nestanovitno politiko Srbije, ki je v poslednji čas celó protinarodna. — V očigled tej „košarici“ se je seveda odločil kralj Aleksander, da ne pojde na Cetinje.

